

Igrom slučaja ponovo je, eto, pružena prilika Laslu Geroldu „enfant terrible“-u vojvodanske mađarske pozorišne kritike da okuša svoju natprosečnu recenzentsku ekvilibristiku povodom dve radio-dramske prazvedbe na talasima Radio-Novog Sada. U Magyar Szó-u od 21. septembra o.g., naime, ugledalo je svet najmlađe nedonošče ovog mađioničara poluistina pod zvučnim, reklamnim naslovom „Na najnižoj razini: junaci, pisac, programska politika“, i svojom galamom oglasilo svoje „cenjeno“ prisustvo. I, makoliko nam to njegovo prisustvo izgledalo nametljivo, necelishodno, apsurdno čak — ne možemo a da ga ne primetimo i ne priznamo kao činjenicu. Žalosno, istina, ali — kao činjenicu. I, sledstveno tome, primorani smo da računamo s njom.

**HOKUS-POKUS
ILI RECENZENSKI
POSTUPAK G. L.
(UZ BLAGI SMEŠAK
I DUŽNO POŠTOVANJE)**

G. L. u svom kritičkom napisu „Na najnižoj razini: junaci, pisac, programska politika“ ostvaruje trinaesto (dijalektički skok!) zemaljsko čudo! neviđenim hokus-pokusom, jednim jedinim potezom (da ne trepneš) uspeva da pobije, poseče (u člančicu dužine jednog stupca i bez sablje) ni manje, ni više nego dva (2) pisca (Huseina Tahmišćića i Tomislava Ketiga); obezvređi, slisti jednu celu celcatu programsku politiku (a da pri tom ne pokvari stomak); oglašuje nepostojecu čitavu umetničku ekipu (reditelja, glumce, snimatelje — stvaraoce emisije „toliko lažne i primitivne“ da nije dostojna pera Velikog recenzenta!); izloži žaljenju i milosrđu slušalaca reditelja drame „Rekorder i aligator“ (Vargu Ištvana) jer mu, jednom nije pošlo za rukom oživljavanje jednog „beskrvnog teksta“ (G. L.-u pritom potekoše suze); sređuje, zatim, po istom postupku (ali uz manje izmene) nosioce glavne uloge Rekordera (Lerinc Lajoša), da bi, najzad, („da se Vlasi ne sete“) podario milost nekolicini glumaca koji su navodno svoje uloge ostvarili relativno uspešno uprkos beskrvnom i bezvrednom tekstu (hic salta, tu G. L. uskoči sebi u usta!).

Prebrojimo li žrtve, videćemo da je mrtvih ili teško ranjenih — tri (3); nestalih u ratnom vihoru — četiri do pet (4—5 ne zna se tačno — četa je bila anonimna!); oplakanih — dva (2); izdvojenih za kasniju egzekuciju — četiri (4)! Nema šta, bilans vredan svake pažnje! I sam Hičkok da vam pozavidi, družo G. L.!

**SALU NA STRANU,
ILI ŠTA JE TO
— NEVEROVATNO**

Poštujući „kritičku moć zapažanja i oštrinu logičke misli recenzenta“ (ovo kažem vrlo ozbiljno), ne mogu a da se čuđom ne načudim...

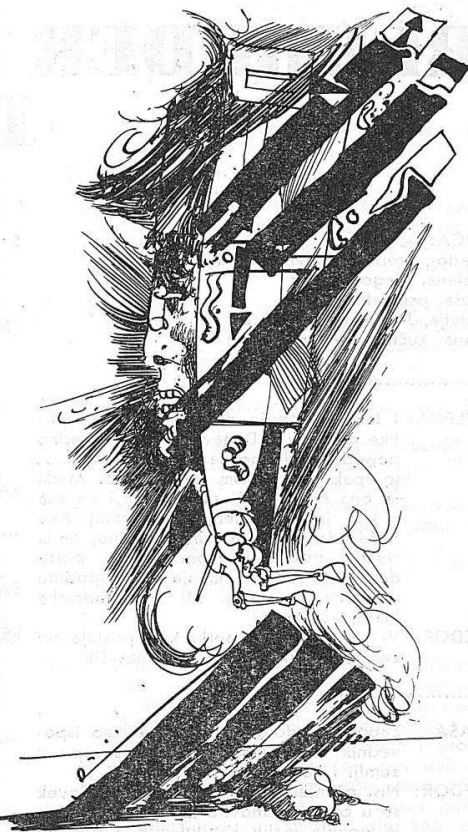
...da (G. L.) u radio-drami „Rekorder i aligator“ iza gole fabule (koju nam školski pedantno i, mora se priznati, verno opisuje) nije uspeo da otkrije da taj čudan, naizgled iskonstruisan splet zbivanja oko Fedorovog braka, zajedno sa čitavim tim konglomeratom sitnih i krupnih prevara i podvala, predstavljaju u stvari sliku jednog stanja, jednog odredenog reda stvari tu blizu nas i oko nas;

...da je recenzentskom njuhu G. L.-a moglo da promakne da u rekorderskoj opsiji glavnog junaka otkrije ne baš tako nevidljivu i neosetnu desubjektiviranu metaforičnost neostvarenosti, koja ovoj tragikomediji daje posebnu draž, ali i opštiju ljudsku vrednost;

...da je moguće da se jedan kritičar u

ivan horovic

**kritičar
na
nizbrdici**

**NEZABORAVAK
(Vergissmeinnicht)
ILI VEZBE PAMĆENJA**

Nisam pristalica čeprkanja po prošlosti. Ona (čeprkanja) najčešće izazivaju zbrku i zabunu. Jer onda često ne znaš kome da poveruješ — onome od juče, ili ovome danas! A zapravo se o istom čoveku radi!

„Davno već nisam slušao radio-dramu. I ranije samo povremeno. Priznajem: pomalo sam nepoverljiv prema umetničkoj vrsti koja je u stanju da zazvuči samo na jednoj struni, koja svoje vrednosti dokazuje samo posredstvom glasa.“

Rekoh, ne volim da čeprkam po prošlosti, no nisam odoleo iskušenju da ne prikazem čitaocu gorenavedeni citat iz jedne recenzije Lasla Gerolda (M. Đurđević: „Poslednji susret“).

G. L. i danas retko sluša radio-dramu. On je i danas nepoverljiv prema radio-drami. Pa ipak, iako retko sluša radio-dramu i nepoverljiv je prema njoj — G. L. piše o radio-drami.

G. L. se me razume u radio-dramu. Zašto G. L. uopšte piskara o radio-drami?

svojoj narcisoidnosti i uverenosti da je jedini i bogomdani arbitar za sve što se piše u dramskoj formi na ovom prostoru, do te mere otuđi, izdvoji u svoju magičnu monopolističku tvrdavu, da oko sebe ništa što ne bi bilo ovaploćeno njegovom ličnošću ne vidi i ne čuje. Poznato je, naime, da je o prethodnoj radio-igri Tomislava Ketiga „U cara Trojana kozje uši“ (takode jednoj od aduta žučno napadane programske politike redakcije radio-drame Radio-Novog Sada) Vereš Peter u svom pismu HID-u napisao: „...meni je ona bolja od Direnmatovih istorijskih komada, mada su i ovi dobri. Zgusnuta je, sadržajna, sočna. I mudra.“... mada svestan da se ove laskave reči ne odnose na inkriminisano delo iz G.-ove recenzije, primoran sam da našem nadobudnom kritičaru ukážem na jedan dijalektički fenomen koji istančanom analitičkom sluhu teško da bi mogao promaći: dela istog autora mogu kvalitetno međusobno da se diferenciraju po mnogim svojim elementima, ali onaj osnovni element — stvaralački postupak, intelektualni, duhovni stvaralački rukopis autora ostaje nepomerljiva konstanta; sve ovo ne toliko teorije radi, već stoga što se baš oni elementi kvaliteta u delu Tomislava Ketiga o kojima piše Vereš Peter u navedenom citatu, evidentno nameću našoj pažnji svojim prisustvom i u radio-drami „Rekorder i aligator“ (kakva slučajnost!);

...da je moguće da jedan kritičar sme sebi da dozvoli luksuz da potpuno neangorovano, jednom jedinom recenicom deklasira jednog pisca i oglašuje njegovo nesumnjivo toplo i poetski nadahnuo delo „lažnim“ i „primitivnim“; bezobzirno ignorise stvaralački mapor čitave jedne umetničke ekipe — sve da bi, eto, „dokazao“ da nema dobre radio-drame bez dobrog radio-dramskog teksta (Eureka!); međutim, obzirom na činjenicu da delu Huseina Tahmišćića (koje je objekat ovog majstorskog kritičarskog eksperimenta) mogu da se pripisuju veoma različiti epiteti (u zavisnosti od ukusa i različitih subjektivnih merila), ali sigurno nikako i nikada ne baš oni koje mu pripisuje G. L. — „lažno“ i „primitivno“. (Kao logička konzekvenca, dakle, izlazi: G. L. nije mogao čuti ništa je čuo prazvedbu radio-drame „Stvaranje sveta nije završeno“ Huseina Tahmišćića, a „ocenu“ o njoj „isisus je iz prsta“ a da bi tragedija bila još veća, zloupotrebio ju je pri tom i kao „argument“ za diskriminaciju širih krakera: dva „dokazano“ loša teksta i eto, zaključka: „programska politika na najnižoj razini“ (vidi naslov recenzije!). Dobro smišljeno, pa ipak providno, družo G.!